

ΤΙΜΟΘΕΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΑΥΡΟΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΝ

ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

TIMOTHEI ANTIOCHENI

IN CRUCEM ET IN TRANSFIGURATIONEM

DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.

Multis et variis armis exercitatus miles com-
munitur, quando adversus Barbarorum phalangas
prælum suscepit : et ducem suum, Romanum im-
peratorem sequens, undique armis cingitur, tu-
tumque se ab hostibus præstare studet. Atque
hæc quidem externus miles facit. At vero fidelis
Christique amans homo cœlestem imperatorem
animo sequi paratus, una eademque militari pha-
retra totum dæmonum agmen valet extingue-
re. Quod si dæmonum agmen crucis pharetra
extinguit, perspicuum omnino est eam omni
Barbarorum impetu et quasi procella esse supe-
riorem : quemadmodum Propheta dicit : *Paratus
sum, et non sum turbatus*¹. Et rursus : *Posuit me
ut sagittam electam, et in pharetra sua abscondit
me*². Unde Christus Dominus, expers principii,
æternus, perpetuus Rex, tempore incarnationis
suæ, invicta crucis arma ostendens iis qui ipsi
obtemperare volunt, etiam nunc nos exhortatur,
quemadmodum paulo ante audivisti in Evangelio
secundum Lucam : *Si quis vult post me venire, ab-
neget semeipsum, et tollat crucem suam, et sequa-
tur me*³.

Quid ais, amice ? non multis opus est armis
spirituali militi, qui cœlestem Regem animo sequi
velit. *Si quis vult post me venire, abneget semeipsum,*
et tollat crucem suam et sequatur me. O rem admi-
rabilem : nondum crux a Judæis fabricabatur, et
crucis tropæum fidelibus monstrabatur. O almam
crucis vim et efficacitatem, gratiæ quidem tempo-
re, ipso oculorum aspectu firmatam et radicatam ;
legis vero tempore, experientia auxili et Mosaicis
figuris adumbratam ! Esse autem victricem crucis

A Πολλοῖς καὶ διαφόροις ὅπλοις δὲ γεγυμνασμένος
δχυροῦται στρατιώτης, τὸν κατὰ τῆς βαρβαρικῆς
φάλαγγος τὴν πολεμικὴν ἔξεγειρει μάχην. Ής καὶ
τῷ ίδιῳ κατακολουθῶν Ρωμαϊκῷ βασιλεῖ πανταχό-
θεν τοῖς ὅπλοις σφίγγεται, ἀχείρωτον ἔστι τὸν τοις
ὑπεναντίοις φυλάττειν σπουδάζων. Καὶ ταῦτα μὲν
δὲ οὐλικὸς στρατιώτης. Ο δὲ πιστὸς καὶ φιλόχριστος
ἄνθρωπος κατόπιν τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως βαίνειν
ἔθέλων τῇ ψυχικῇ διαθέστι, μιᾶς καὶ τῇ αὐτῇ στρα-
τιωτικῇ φαρέτρᾳ ἀπαν τὸ τῶν δαιμόνων ἴσχὺς κατ-
αργήσαι στίφος. Εἰ δὲ τὸ τῶν δαιμόνων στίφος ἡ
σταυρικὴ καταργεῖ φαρέτρα, παντὶ που δῆλον, ὡς
καὶ πάσης τῆς ὑπεναντίας ὑπερέχει βαρβαρικῆς κα-
ταιγίδος, κατὰ τὸν προφήτην τὸν λέγοντα. *Ητοι-
μάσθη, καὶ οὐκ ἐταράχθη*. Καὶ αὕτης. "Εθηκέν
B με ως θέλος ἐκλεκτὸν καὶ ἐρ τῇ φαρέτρᾳ αὐτοῦ
ἔκρυψέν με. "Ἐνθεν δὲ Δεσπότης Χριστὸς ὁ ἀναρχος
καὶ ἀδιάδοχος, καὶ ἀτελεύτης βασιλεὺς ἐν τῷ
καιρῷ τῆς ἐνανθρωπήσεως αὐτοῦ τὸ σταυρικὸν ὑπο-
δεικνὺς ἀκαταμάχητον ὅπλον τοῖς ἔθελουσιν αὐτῷ
πειθαρχεῖν, ἔτι καὶ νῦν ἔλεγεν προτρεπτικῷ λόγῳ,
καθὼς ἀρτίως ἥκουσας ἐν τῷ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγ-
γελίῳ. *Ἐλ τις θέλει δπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρη-
σάσθω ἔαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ,*
καὶ ἀκολουθείτω μοι.

Tι λέγεις, ὃ φίλε; μὴ πολλῶν ὅπλων τῷ πνευμα-
τικῷ στρατιώτῃ, τῷ κατόπιν τοῦ ἐπουρανίου βασι-
λέως βαίνειν ἔθελοντι τῇ ψυχικῇ διαθέσει. *Ἐλ τις θέλει
ἐπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρησάσθω ἔαυτὸν,* καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι.
C "Ω τῶν παραδόξων πραγμάτων ! οὐδέπω δὲ σταυρὸς
ὑπὸ τῶν Ιουδαιῶν ἐτεκτονεύετο, καὶ τὸ τοῦ σταυ-
ροῦ τρέπαιον τοῖς πιστοῖς ἐπεδείκνυτο. "Ω σταυροῦ
παντότροφος ἐνέργεια, ἐν τῇ γάριτι μὲν τῇ δύει τῆς
ἡράστως ἐνριξιθεῖσα · ἐν τῷ οὐρανῷ δὲ τῇ πείρᾳ τῆς

¹ Psal. cxviii, 60. ² Isa. xlvii, 2. ³ Lec. iv, 25.

βοηθείας ἐν τῷ Μωσαῖκῷ σχηματισμῷ προανεξώ-
γραφθεῖσα | "Οτι δὲ καὶ πρὸ τῆς χάριτος ἐν τῷ νόμῳ
ἡ σταυροφύλος νικοποιίδες ἐνέργεια ἐν τῷ Μωσαῖκῷ
σχηματισμῷ ἐκ πολλῶν χρόνων προσνεζωγράφθη,
ἔστιν ἀρτιζήλω παραστῆσαι τὸ σημαντόμενον λόγῳ.
Ἴησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, καθὼς ἴστε σαφῶς, πρὸς τὸν
ἀλλόφυλον παρατάξει πολεμικῇ ἀντιπαρατατόμενος,
ὡς εἶδεν ἐν τῇ συμβολῇ τῶν ἀλλοφύλων καὶ τῶν Ἰσ-
ραηλιτῶν ὑπερισχύοντα ἐν ἀγῶσιν γενόμενον, ἐμήνυσε τῷ
Μωϋσῇ λέγων · Πρόσευξαι, θεράπωρ τοῦ Θεοῦ,
Μωϋσῆ. ἔτι ὑπερισχύει ὁ ἐραρτίος, ὑπαίρεται ὁ
ἀλλόφυλος, προσκόμισον εὐχήν. Ἰσχυροτέρα γὰρ
βελῶν ἡ γυνησίμη πρὸς Θεὸν ἱκεσία. Τί οὖν Μωϋσῆς
Θεοῦ Πνεύματος δεξάμενος ἀποκάλυψιν; ποίῳ
τρόπῳ καθήκει τοὺς ἐναντίους τροπώτατοι; Ἀνελ-
θῶν ἐν τῷ τείχει οὐκ ἔκλινεν γόνυ, οὐ καθῆκεν τὴν
κεφαλήν, οὐκ ἐδῆσεν φωνὴν, ἀλλὰ τὰς χεῖρας ἔξ-
έτεινεν, τὴν κεφαλὴν ὑψωτεν, τοῦ σταυροῦ τὸ σχῆμα
κατήρτισεν, οὐεν τοῦ Μωϋσέως τὰς χεῖρας ἔκτειναν-
τος καὶ τοῦ σταυροῦ τὸ σχῆμα προκαταρτίσαντος,
ἐμηνύετο τοῖς παροῦσιν, ὅτιπερ οὐχὶ τῶν χειλέων
κρυπτὴ κίνησις, ἀλλ' ὁ τοῦ σταυροῦ σχηματισμὸς
τὸ κλέος τῆς νίκης ἔδεχτο. Τί γὰρ τὸ συμβάν; "Εως
οὗ Μωϋσῆς ἔκτειναντας εἶχεν τὰς χεῖρας, ὑπερ-
ισχυεν Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ. Μόνον δὲ κοπωθεὶς Μωϋ-
σῆς, ὡς ἀνθρωπὸς καθῆκεν τὰς χεῖρας, ὑπερίσχυεν ὁ
ἀλλόφυλος, οὐεν τοῦτο γνόντες οἱ παρόντες, ὅτιπερ ὁ
σχηματισμὸς ἦν ὁ τὴν νίκην λαμβάνων, ὑπετήρι-
ζον δύο ἄνδρας ταῖς Μωσαῖκαῖς χερσὶ, τὸν Ἀχρὸν
καὶ τὸν "Ωρ· Ἀαρὼν τῆς Ἰσραηλιτικῆς ὀρχῆς, καὶ
"Ωρ τῆς βασιλικῆς. Ἔδει γὰρ τὸν σταυρὸν ὑπὸ ιερωσύνης καὶ βασιλείας συγκρατεῖσθαι. "Οὐεν μετὰ τὸν
σταυρικὸν σχηματισμὸν τροπωθέντων τῶν ἔχθρῶν, νίκης κραταιᾶς γενομένης, ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Μωϋσῆν·
Γράψοι μοι τοῦτο εἰς μημεδυτον, εἰς τὰς γενεάς αὐτῶν.

Διὸ καὶ ὁ Κύριος ἐν τῇ ἐνανθρωπήσει διὰ τοῦ
σταυροῦ τὸν τύραννον ἐτροπώσατο. Ὁ πρῶτος ἀν-
θρωπὸς Ἄδαμ διὰ ξύλου ὑγροῦ τὸν θάνατον ἐβλά-
στησεν. Ὁ Κύριος διὰ ξύλου ξηροῦ τὴν ζωὴν ἀνέθη-
λεν, ἀκαταμάχητον ὅπλον τοῖς πιστοῖς τὸν Σταυρὸν
ἐγκειρήσας, οὐεν ἀρτίως ἔλεγεν· Εἴ τις θέλει ἀπίστω
μοι ἐλθεῖ, ἀπαρηγούσθω ἔσαντδε, καὶ ἀράτω τὸν
σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι. Ταῦτα δὲ
πρὸ πάντων ὁ Κύριος ἔλεγεν τοῖς αὐτοῖς μαθηταῖς.
Οἶδες γὰρ αὐτοὺς πρὸ τῆς ἀναστάσεως δειλοὺς, δλιγο-
χύχους, ἀνθρωπίνῳ πάθει κρατηθέντας, καὶ μόνην
τὴν πάροδον ζωὴν ἀλήθινὴν εἶναι λέγοντας, φωτεῖς
καὶ ἀπολαύσεως πεπληρωμένην, οὐχὶ δὲ παλιγγενε-
σίαν ἐτέραν ἀμείνω τῆς παρούσῃς ζωῆς. "Οθεν ὁ Κύ-
ριος δεικνὺς αὐτοῖς τὴν παλιγγενεσίαν ἀξιαγαστοτέ-
ραν εἶναι τῆς παρούσῃς ζωῆς, ἐπ' ὅψειν αὐτοὺς
πίπτοροφορεῖ. "Ηκουσαν γὰρ αὐτοῦ ἀρτίως λέγοντος·
Δεῖ με ἀπελθεῖν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ πολλὰ παθεῖν,
καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι.
Ταῦτα οἱ ἀπόστολοι τῇ ἀκοῇ προσδεξάμενοι, ἀν-
έβαλλον πικρῷ στόματι, πρὸς ἀλλήλους φάσκοντες·
Ξένα τὰ τοῦ διδασκάλου παρεγγυήματα, ἀλληγορι-
κὸν λόγον ἥμεν λέγει, ὅτι Δεῖ με ἀνελθεῖν εἰς Ἱερου-

A vim et efficacitatem ante gratiam in lege adhuc,
jam inde a multis saeculis a Moyse præfigurata, non longe petita oratione licet confirmare. Jesus
filius Nave, ut probe nostis, acie contra alienigenas instructa, ut videt in conflictu alienigenarum
et Israelitarum, alienigenas Israelitis in certamine superiores, id Moysi indicavit dicens : *Ora, serve Dei
Moyses, quoniam prævalet adversarius, extollitur alienigena*⁴; adhibe preces. Preces enim puro sincero-
que animo ad Deum fusæ, telis fortiores sunt. Quid igitur fecit Moyses divini Spiritus revelatione illu-
stratus? quomodo adversarios pellere instituit? Con-
scenso muro non flexit genu, non demisit caput, non
edidit vocem, sed manus extendit, caput erexit,
crucis figuram expressit. Ex quo factum est ut,
B Moyse manus extendente, figuramque crucis pre-
significante, intelligerent ii qui coram præsentes
aderant, victoriæ decus non occulte labiorum mo-
tioni, sed crucis figuræ tribuendum. Quid enim
evenit? quandiu Moyses extensas tenuit manus,
prævaluit Jesus Nave. At quamprimum Moyses
defatigatus, utpote homo, demisit manus, præva-
luit alienigena. Itaque cum, qui aderant, cognovissent ex figura illa pendere victoriam, consti-
tuerunt duos viros, qui manus Moysis suffulcirent,
Aaronem et Hur : Aaronem de Israelitico magi-
stratu, Hur de regio. Sciebat enim crucem sacer-
dotio et regno conservari. Versis ad extremum
hostibus, partaque insigni per crucis figuram
C victoria, Deus ad Moysen : Scribe mihi hoc, in-
quit, in monumentum, in generationes eorum⁵.
"Ωρ τῆς βασιλικῆς. "Εδει γὰρ τὸν σταυρὸν ὑπὸ ιερωσύνης καὶ βασιλείας συγκρατεῖσθαι. "Οὐεν μετὰ τὸν
σταυρικὸν σχηματισμὸν τροπωθέντων τῶν ἔχθρῶν, νίκης κραταιᾶς γενομένης, ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Μωϋσῆν·
Γράψοι μοι τοῦτο εἰς μημεδυτον, εἰς τὰς γενεάς αὐτῶν.

Quare Dominus quoque in humana natura ty-
rannum per crucem fugavit. Primus homo Adam
mortem per humidum lignum prosemnavit : Do-
minus vitam per lignum aridum progeneravit,
invictaque fidelibus arma tradidit. Unde paulo
ante dixit : Si quis vult post me venire, abneget
semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me.
Hæc autem ante omnes suis dixit discipulis. Scie-
bat enim illos ante resurrectionem timidos, pusili-
lanimes, humana affectione occupatos, præ-
sentem tantummodo vitam prædicare ut veram,
lucisque et voluptatis plenam, regenerationis al-
terius præsente vita melioris ignaros. Ut ergo
demonstraret eis regenerationem præsenti vita

D mirabiliorem jucundioremque esse, hujusce rei
notitiam ipsis eorum oculis subjecit. Audierant
enim eum paulo ante dicentem : Oportet me ire
in Jerusalem, et multa pati, et occidi, et tertia
die resurgere. Hæc illi auribus hausta, acerbo
inter se animo conferebant, ac dicebant : Nova
sunt hæc magistri mandata ; allegorico sermone
utitur, quod ait : Oportet me ire in Jerusalem,
et occidi. Quibus in rebus sita erit spes nostra?

* Exod. xvii, 12. * ibid. 14.

frustra, ut videtur, eum sequinut relictis navibus, retibus, curaque familiari. Ut immortales, animati eramus; rebamur nos discipulos esse ejus qui mortuos excitaret; et in contrarium versa est spes nostra. Allegorice ad nos dicit: Oportet me occidi, et tertia die resurgere. Si post tres dies resurget, cur moritur? cur sese inimicis tradit? Si post tres dies resurget a mortuis, vana sunt dicta ejus. Quis unquam a mortuis surrexit? Elias assumptus est, et non comparuit; Moyses mortuus, in ignoto sepulero tumulatus, etiamnum manet in eo loco. Quibus nemo potentior, operibusque supra naturæ facultatem editis fuit celebrior. Horum neuter iterum comparuit, et magister noster, ut ait, tradetur, idque ad violentam mortem, et post tres dies resurget? Decipit nos ut idiotas et indoctos; nihil sicut eorum quæ dicit.

Ob hanc igitur acerbam apostolorum cogitationem, multum laboravit ut eos certos seculosque redderet, nec discipulos suos fluctibus infidelitatis sineret haeriri. Citius eis dubitationem ademit, cum adhuc in terra inque corpore degarent, demonstrata, ipsisque corporeis oculis subjecta divina resurrectionis potentia, constituitque in conspectu eorum Moysen et Eliam mortuos, quos illi mente revolverant, excellenti gloria praeditos, crucisque negotium et passionem Hierosolymis sustinendam sua ipsorum voce commemorantes, ut oculis auribusque impressa manerent. Hæc ita sese habere, audivisti paulo ante Dominum ad eos dicentem: In veritate dico vobis (O Domini bonitatem! jurat dubitantibus), hoc est, jurejurando confirmo vobis ut, quoniam verbis meis fidem non habetis, vel sic persuadeam: In veritate dico vobis, sunt quidam de hic stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant regnum Dei⁶. Quodnam regnum? Gloriam fidelibus post hujus vitæ exitum repositam, futuram gloriam.

Ἐνθεν ἔξω, τοῖς πατοῖς ἀποκεκληρωμένην δόξην,

Quid ergo subjicit evangelista? Factum est post haec verba, fere dies octo. Celeriter fidem facit Dominus, mox desiderium satiat. Assumit Jesus Petrum, et Jacobum, et Joannem, et ascendit in montem, ut oraret. Et dum oraret, facta est species vultus ejus altera, et vestitus ejus albus et fulgens. Et ecce duo viri astiterunt ei, Moyses et Elias, gloria fulgentes, qui dicebant excessum ejus, quem complecturus erat in Jerusalem⁷. Quem excessum? Crucis passionem, contumeliam illam, a servis inflictas alapas, latronis a dextra crucifixi salutem. Cuinam dicebant? Ambigentibus, Petro, et Jacobo, et Joanni. Quoniam, inquiunt, Domino non obtemperatis, vel nobis servis credite. Petrus autem, et qui cum eo erant, gravati erant somno. Et evigilantes viderunt majestatem ejus, et duos vi-

A σαλήμ, καὶ ὁποκτανθῆναι. Ἐν τίσιν ἔσται ἡ ἡμέρα ἐλπίς; μάτην, ὡς ζούκεν, ἀκολουθοῦμεν, καταλελοίπαμεν τὸ πλοῖον, καὶ τὰ δίκτυα, καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν οἰκων· ὡς ἀθάνατος διεκείμεθα, δοκοῦντες μαθητεύειν τῷ νεκροὺς ἐγείροντι, καὶ εἰς τὸ ἐναντίον περιετράπη ἡ ἐλπὶς ἡμῶν. Ἀλληγορῶν ἡμῖν λέγει, ὅτι Δεῖ με ἀποκτανθῆναι, καὶ τρίτη ἡμέρα ἀναστῆναι. Εἰ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρεται, τί καὶ ἀποθνήσκει; Τί καὶ τοῖς ἔχθροῖς ἔσυτὸν παραδίδωσιν; Εἴ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρεται ἐκ νεκρῶν, μάταια τὰ λεγόμενά ἔστιν. Τίς ποτε ἐκ νεκρῶν ἀνέστη; Ἡλίας ἀνελήφθη καὶ οὐκ ἐφάνη· Μωϋσῆς ἀπέθανεν, ἐν ἀγνώστῳ τάφῳ κονιορτωθεὶς, καὶ ἔτι μένει ἐν τῷ τόπῳ. Ὄν οὐδεὶς δραστικώτερος ἐν τῷ βίῳ ηὔρηται. Τούτων οὐδεὶς ἀνεκάλυψεν, καὶ ὁ διδάσκαλος ἡμῶν, καθὼς διαγορεύει, μέλλει παραδίδοσθαι, καὶ τοῦτο βιαίω θανάτῳ, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρεται; Πλανᾶς ἡμᾶς ὡς ιδιώτας, οὐδὲν ἔσται τῶν παρ' αὐτοῦ λεγομένων.

Διὸ ταύτην οὖν τὴν τῶν ἀποστόλων χαλεπήν διανόησιν, πολὺς ὅν ἐν πληροφορίᾳ ὁ Κύριος, οὐκ ἐγκαταλιμπάνει τοὺς ἔσυτον μαθητὰς τῇ τρικυμίᾳ τῆς ἀπιστίας νήχεσθαι. Θάττον δὲ καὶ πληροφορεῖ, ἐπὶ γῆς ἔτι καὶ ἐν σώματι τῶν ἀποστόλων διαγόντων, ὑποδεικνὺς αὐτοῖς τὴν ἀβάστακτον δύναμιν σωματικοῖς δρθαλμοῖς θεοπρεπῆ τῆς ἀναστάσεως δύναμιν· παραστήσας ἐναντίον αὐτῶν Μωϋσῆγ καὶ Ἡλίαν τοὺς νεκροὺς, κατὰ διάνοιαν ὑπ' αὐτῶν λογισθέντας, ἐν ἀπροσίτῳ δόξῃς στολισθέντας, καὶ τὰ τῆς σταυρικῆς ἐν Ἱεροσολύμοις πραγματείας δηγουμένους πάθη ἐν Ιδιοφώνῳ φθεγγή, διπλῶς δψει καὶ ἀκοῇ στοχειωθέντα προσμένωσιν. "Οτι δὲ ταῦτα οὕτως, ἕκουσαν ἀρτίως τοῦ Κυρίου λέγοντος πρὸς αὐτούς· Ἐπ' ἀληθείας λέγω ὑμῖν (ὡς τῆς Δεσποτικῆς ἀγαθότητος! ἐπόμνυται τοῖς διστάζουσι), τοῦτο ἔστι, Μεθ' ὄρκου λέγω ὑμῖν, παρ' ὃ τοῖς λόγοις μου οὐ πιστεύετε, νῦν ὑμᾶς πληροφορῶ· Ἐπ' ἀληθείας λέγω ὑμῖν, εἰσὶ τινες τῶν ὡδες ἐστώτων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θαράτου, ἔως ἂν ίδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ποίαν βασιλείαν; Τὴν μετὰ τὴν τὴν μέλλουσαν δόξην.

Tί οὖν ὁ εὐαγγελιστής; Ἐγένετο μετὰ τοὺς τούτους ὡς ἡμέραι δκτώ. Σύντομος ἡ τοῦ Κυρίου πληροφορία, θάττον παρέχει τὴν ἐπιπλέθησιν. Παραλαμβάνει δὲ Ἰησοῦς Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ ἀρέθη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. Ἐρδὲ τῷ προσεύξασθαι αὐτὸν, ἐγένετο τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἔτερον, καὶ δὲ οματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἐξαστράπτων. Καὶ ίδοι ἄνδρες δύο παρεστήκεισαν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας, Οἱ δρθέντες ἐν δόξῃ, ἔλεγον τὴν ἔξεδον αὐτοῦ, οἵτινες πληροῦντο Ἱερουσαλήμ. Ποίαν Εξόδον; τὸ σταυροῦ πάθος, τὴν ἐκεῖ ὅδον, τὰ τῶν δούλων βαπτίσματα, τὴν τοῦ ἐκ δεξιῶν ληπτοῦ σωτηρίαν. Τίνις ἔλεγον; Τοῖς ἀμφιβάλλουσι, Ηέτρῳ, καὶ Ἰακώβῳ καὶ Ἰωάννῃ, λέγοντες πρὸς αὐτούς, πάρ' ὃ τῷ Δεσπότῃ οὐ πειθαρχεῖτε, καὶ τοῖς διούλοις πι-

⁶ Matth. xvi, 28. ⁷ Luc. ix, 28-31.

στεύσατε. Ὁ δὲ Πέτρος, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ἤσαν
βεβαρημένοι ὑπὲρ. Διαγρηγορήσαντες δὲ εἶδον
τὴν δόξαντα αὐτοῦ, καὶ τὸν δύο ἄρδρας συλλα-
λοῦντας αὐτῷ. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Πέτρος· Ἐπι-
στάτα, καλόν ἐστιν ὅτε ήμας εἴραι ποιήσωμεν
τρεῖς σκηνὰς, σοι μιαρ, καὶ Μωϋσῆν μιαρ, καὶ
Ἀλία μιαρ· μὴ εἰδὼς δὲ λέγει. Ταῦτα αὐτοῦ λέ-
γοντος, ἐγένετο νεφέλη, καὶ ἐπεσκίασεν αὐτούς·
ἐφεβήθησαν δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐτούς ὑπὸ τὴν
γουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ

Τί λέγεις, ώ φίλε; Εἰδεις πόσην πληροφορίαν διεσπότης Χριστὸς τοῖς ἀμφιθάλουσιν ἐν τῇ γῇ ἔτι διάγουσιν, μετὰ δκτὸν ἡμέρας αὐτοπροσώπως παρέσχεν, ἐμφανίσας αὐτοῖς τὸ ἀπρόσιτον αὐτοῦ τῆς θεότητος κάλλος. οὐχ ὅσον ἦν, ἀλλ' ὅσον ἡδύναυτο βαστάσαι ἀνθρώπων ἀνύστακτα βλέψαρα, καὶ τὴν ἐκυτοῦ δέξαν ἀνεφάνισεν. Ὁμοίως δὲ Μωϋσῆν, καὶ Ἡλίαν ἀνθηροτέρους τῆς προτέρας ζωῆς παρέστησεν, διηγουμένους τὰ τοῦ σταυροῦ μέλλοντα γίνεσθαι τεκμήρια· πρὸς τὸ συνειδεῖν τοὺς ἀποστόλους, ὅτι κατ' αὐτοὺς οὐδεὶς διεσπόζει τῶν δικαιῶν θάνατος, καὶ ἵνα μισήσωσι τὴν παροῦσαν ζωὴν κατὰ τὸ φάσκον θεῖον δητὸν, ὅτι Οἱ δίκαιοι εἰς τὸν αἰώνα ζῶσι, καὶ ἐν Κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν, καὶ ἡ ἐλπὶς αὐτῶν παρὰ Ὑψίστῳ, ὡς τὸν τῷρ τατιπάλων ἀγῶνα νικήσαντες. Οὐθενὸς δὲ φέτι πληροφορηθείς, λοιπὸν ἀπὸ τῆς λύπης εἰς χαρὰν μετηνέχθη, κατανοήσας τὸν Δεσπότην, καὶ τὴν ἀπρόσιτον αὐτοῦ δέξαν, μεταξὺ Μωϋσέως καὶ Ἡλία δορυφορούμενον. Καὶ πόθεν αὐτοῖς ἡ γνῶσις ὅτι Μωϋσῆς ἦν καὶ Ἡλίας; ἐκ τῶν τεκμηρίων· ὁ γάρ Ἡλίας σὺν τῷ ὄρματι παρέστη, καὶ ὁ Μωϋσῆς τὰς πλάκας βαστάζων. Τι δὲ ἀναγκαῖον, ὅτι τοὺς τρεῖς τούτους μόνους ἀνήγαγεν, τῶν δὲ προφητῶν οὐδένα, εἰ μὴ Μωϋσῆν, καὶ Ἡλίαν, καὶ διὰ τὸ τούτους μὲν τοὺς τρεῖς, ἐκείνους δὲ τοὺς δύο; ἵνα πληρωθῇ τὸ Παύλου δητόν· Ἐν τῷ ὄρματι Ἰησοῦ πᾶν γόρυ κάμψει ἐπευραίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταγθορίων. Ἐκ τῶν καταχθονίων ἀνήγαγεν τὸν Μωϋσῆν, ἐκ τῶν ἐπουρανίων Πέτρον, καὶ Ιάκωβον, καὶ Ἰωάννην.

"Ἐνθεν δὲ Πέτρος μεταβληθεὶς ἀπὸ τῆς λύπης εἰς τὴν χαρὰν προσῆλθε τῷ Κυρίῳ, λέγων· Ἐπιστάτα, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὅδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν ὅδε τρεῖς σκηνὰς, μιαρ σοι, μιαρ Μωϋσῆ, μιαρ Ἡλίᾳ. Ἔγνωμέν σου νῦν ἐκ τῶν παρόντων, τῆς βασιλείας τὴν ἀκαταμάχητον δόξαν. Τί αὖν ἐκφοβῶν ἡμᾶς ἔλεγες· Δεῖ με ἀνελθεῖν ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι; Τί σεαυτὸν πρὸς θάνατον τοὺς ἐχθροὺς προτείνεις; καλόν ἐστιν ἡμῖν ὅδε εἶναι. Οὐδεὶς τολμᾷ οὐδὲ τῶν ἀρχερέων οὐδὲ τῶν τοῦ παμπόλλου πλήθους ἀνελθεῖν ἐνταῦθα. Εἰ δὲ ἀνδύνως· καθ' ἑαυτῶν ἀνέρχονται. Ἐγειρε γάρ ἐνταῦθα τοὺς δραστικοὺς στρατοπεδάρχας Μωϋσῆν καὶ Ἡλίαν. Οἱ Ἡλίας πῦρ αὔθις καταύτων βρέξει, ὁ Μωϋσῆς Φαραωνίῳ τύπῳ πάντας αὐτοὺς πνικτῷ τάφῳ παραπέμψει. Καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὅδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν τρεῖς σκηνὰς, μιαρ σοι, μιαρ Μωϋσῆ, μιαρ Ἡλίᾳ.

A eos, loquentes cum eo. Et dixit ei Petrus : *Domine, bonum est nos hic esse : faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, et Moysi unum, et Eliæ unum, nesciens quid diceret.* Hæc eo loquente facta est nubes, et obumbravit eos. Timuerunt autem cum intrarent in nubem. Et ecce vox de nube dicens : *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite⁸.*

B Quid ais, amice ? Vidistine quam certam fidem Christus Dominus ambigentibus apostolis, et in terra etiamnum degentibus, post octo dies coram præsens ipse fecerit, ostensa eis inaccessa Divinitatis pulchritudine, non quanta erat, sed quantum poterant portare infirmi oculi, et quomodo suam gloriam monstraverit ? Similiter autem Moysen et Eliam clariores quam in vivis fuissent, exhibuit, futura crucis signa commemorantes. Ut inteligerent apostoli justis nullam mortem prævalere, et ut odissent præsentem vitam, juxta divinum illud dictum : *Justi in perpetuum vivunt, et apud Dominum est merces eorum, et spes illorum apud Altissimum, quippe hostibus in certamine superiores* ⁹. Unde Petrus rei certitudine ipsis oculis perspecta, deinceps dolorem cum gaudio commutavit, considerans Dominum, et inaccessam ejus gloriam, inter Moysen et Eliam stipatum. At unde sciebant Moysen et Eliam esse ? e signis. Elias C enim cum curru adfuit, Moyses cum tabulis. Quid vero attinuit tres tantum in montem ducere, et ex prophetis neminem, nisi Moysen et Eliam ? et cur illos quidem tres, hos autem duos ? ut impleretur dictum Pauli : *In nomine Jesu omne genu flectetur, cœlestium, terrestrium, et infernorum* ¹⁰. Ex infernis subduxit Moysen, ex cœlestibus deduxit Eliam, ex terrestribus Petrum, Jacobum et Joannem.

Quamobrem Petrus, tristitia in lætitiam versa,
accessit ad Dominum, dicens : *Præceptor, bonum
est nos hic esse, et faciamus hic tria tabernacula,
tibi unum, Moysi unum, et Eliæ unum.* Cognovimus
ex ista tua transfiguratione ingentem regni tui
gloriam. Quid ergo ut perterrefaceres nos, dixisti :
Oportet me ascendere in Jerusalem, et occidi, et
tertia die resurgere ? cur te ipsum inimicis ad mor-
tem tradis ? bonum est nos hic esse. Nemo audet
neque ex pontificibus, neque ex omni multitudine
hue ascendere. Quod si etiam ascenderint, cum
suo damno ascendent. Habes enim hic potentissi-
mos duces Moysen et Eliam. Elias ignibus eos
oppriuet, Moyses ad Ægyptium illum modum eos
omnes uno sepulcro confertos obruet. *Bonum est
nos hic esse, et faciamus hic tria tabernacula, tibi
unum, Moysi unum, et Eliæ unum.*

⁹ Luc. ix, 32-35. ⁹ Sap. v, 16. ¹⁰ Philipp. ii, 10.

Dominus autem ad eum : Quid ais, Petre? Tria tabernacula construere cogitas. Simul me et Dominum, et similem servis facis? Occasionem blasphemiae Ario et Eunomio praebes, cum creaturas mihi habitationem vis assignare. Hiccine habitabo, et extra paternum inveniar sinum? Assumpsi quidem humanitatem, sed non circumscrimitur, neque comprehenditur aeterna potestas mea. Quid vero tibi in mentem venit, Petre? Quae non didicisti, facere aggrederis? retia didicisti contexere; nunc etiam tabernacula exaedificare? Tibi rebo, an mundum salvabo? Hiccine maneam? Et quis Adam excitabit? Quis Evam liberabit? Quis mundum redimet? Tuine solius curam geris, ac non totius mundi? Evangelista igitur excusans Petrum, ait : *Nesciens quid diceret.* Ac veniam consecutus est, quoniam nesciens locutus est.

Postquam Dominus Petrum verbis castigaverat, Petrus, ut verisimile est, respondit : Tanta est, Domine, demissio tua, ut in tabernaculo habitare dignatus, eaque modestia etiam ante tempus gratiae usus fueris. An non in tabernaculum Abrahæ ingressus es? An non suscepit te patriarcha? An non vitulum præbuit? An non quæ tibi placebant, præstitit? An non benedictione merita ejus compensasti? At Dominus ad Petrum : Ita est, Petre. Ingressus sum in tabernaculum Abrahæ, et ingressus mansi. Sed animadverte fidem, et scientiam, et victoriam Abrahæ. Tertium me agnovit cum duobus angelis. Num tria tabernacula fabricatus est? Num me cum servis comparavit? An non unam ad suscipiendum hospitio Dominum mensam paravit? Imitare Abraham, et fac tabernaculum. Quid igitur evangelista? *Et ecce nubes lucida obumbravit eos.* Quosnam? Moysen et Eliam. Quare? ut apostoli quoque pro certo cognoscerent quanta gloria potirentur. Timuerunt autem dum in nubem ingressi sunt, et magnitudinem gloriae trementes perceperunt apostoli. Ingressis vero illis, desuper paterna vox facta est dicens : *Hic est Filius meus dilectus.* Advertite paternam vocem, et quam clare distinque rem expresserit. Præsentibus enim Moyse et Elia, non dixit : *Hic est Filius meus dilectus*: ne decepti apostoli existimarent hunc aut illum esse: sed postquam illi evanuerunt, tum verum demonstrans, dixit : *Hic est Filius meus dilectus.*

Veniant Judæi, veniant ex omni hæresi, divinitatis adulteratores, audiant auctoritatem : *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Hic solus, non ut Græci decepti, multos putaverunt. Hic quem ego vobis cœlitus ostendo, non quem insipientes Judæi exspectant. Hic per omnia mihi Patri consubstantialis, non ut hæretici quidam eum in servorum ordinem redegerunt. Hic qui tecum ante ævum existit. Hic qui mundum spiritu compegit. Hic qui Adamum formavit;

A 'Ο δὲ Κύριος πρὸς αὐτόν· Τί λέγετε, Πέτρε; Τρεῖς σκηνὰς κατασκευάζειν διανεγόραστε; 'Ομοιότροπόν με καὶ ὁμοδέσποτον τοῖς δούλοις διατίθεται; 'Αφορμὴν βλασφημίας Ἀρείῳ καὶ Εὐνομίῳ καταλιμπάνει, μετὰ κτισμάτων τὴν κατοίκησίν μου θέλων ποιήσασθαι. "Ωδε κατοικήσω, καὶ ἔξι τῶν πατριῶν εὔρεθησομαι κόλπων; Μετέρχομαι μὲν γὰρ τῇ ἀνθρωπότητι, οὐ περιγράφομαι δὲ τῇ ἀνάρχῳ ἔξουσίᾳ μου. Τί δὲ ἐνοτίθηται, Πέτρε; ἂ μὴ μεμάθηκας μετέρχῃ; δίκτυα μεμάθηκας κατασκευάζειν, μὴ καὶ σκηνὰς περιαυλίζειν; Σοὶ πειθαρχήσω, ἢ τὸν κόσμον σώσω; "Ωδε μείνω; καὶ τίς τὸν Ἀδὰμ διεπνήσει; Τίς τὴν Εῦαν ἐλευθερώσει; Τίς τὸν κόσμον ἑξαγοράσει; σεαυτοῦ μόνον ἐπιμέλειαν ποιεῖς, οὐχὶ δὲ τοῦ σύμπαντος κόσμου; "Οὐδεν ὁ εὐαγγελιστῆς, ἀπολογούμενος ὑπὲρ Πέτρου, ἔλεγεν· Μὴ εἰδὼς δὲ λέγει. Καὶ συγγνώμην ἔδειχτο, ἐπειδὴ οὐκ εἶδὼς ἐλάλησεν.

B "Οὐδεν τοῦ Κυρίου ἐπισκήψαντος τῷ Πέτρῳ, δὲ Πέτρος, ως εἰκός, ἔφη· Διότι, Δέσποτα, ἡ συγκατάβασίς σου τοιςύτῃ, κατεδέξω καὶ ἐν σκηνῇ κατοικήσω, καὶ πρὸ τῆς χάριτος μετριάσας, οὐχὶ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Ἀβραὰμ ἐχώρησας; Οὐχ ὑπεδέξατό σε δὲ πατριάρχης; Οὐχὶ μόσχον παρέσχηκεν; Οὐχὶ τὰ δοκοῦντα διεπράξατο; Οὐχὶ εὐλογίαν αὐτῷ ἀντιμεσθίαν ἐβράβευσας; 'Ο δὲ Κύριος πρὸς τὸν Πέτρον· 'Αληθής δὲ λόγος, εἰσῆλθον εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀβραὰμ, καὶ εἰσελθὼν κατεσκήνισα. 'Αλλ' ὅρα τὴν πίστιν καὶ τὴν γνῶσιν, καὶ τὴν νίκην τοῦ Ἀβραὰμ. Τρίτον μὲν κατενόρησεν σὺν δυσὶν ἀγγέλοις. Μὴ τρεῖς σκηνὰς ἐπετέλεσεν; Μὴ συνέκρινε με τοῖς δούλοις; Οὐχὶ μίαν πρὸς τὴν Δεσποτικὴν δεξιῶσιν ἡτοιμασε τράπεζαν; Μίμησαι τὸν Ἀβραὰμ, καὶ ποίει τὴν σκηνὴν. Τί οὖν δὲ εὐαγγελιστῆς; Καὶ ίδού νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς. Τίνας; Μωϋσῆν, καὶ ΙΗΣΟΥΝ. Διὰ τί; Πρὸς τὸ πληροφορηθῆναι καὶ τοὺς ἀποστόλους, ἐν ποιῷ δόξῃ καθεστήκασιν. 'Ἐφοδήθησαν δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν ἐκείνους ὑπὸ τὴν νεφέλην, τὴν ὑπερβολὴν τῆς δόξης τρέμοντες ἐδέξαντο οἱ ἀπόστολοι. Μετὰ δὲ τὴν εἰσελθεῖν ἐκείνους, ἀνωθεν πατρῷα φωνὴ ἐγένετο λέγουσα· Οὗτος ἐστιν δὲ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός. 'Οράτε τὴν πατρῷα φωνὴν, καὶ πῶς ἀσύγχυτον αὐτὴν ἐφύλαξεν. Παρόντων γὰρ Μωϋσῆν καὶ Ἡλία, οὐκ εἶπεν· Οὗτος ἐστιν δὲ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἵνα μὴ φαντασθέντες οἱ ἀπόστολοι δόξωσιν ἐκείνον εἴναι ἢ ἐκείνον· ἀλλὶ μετὰ τὸ ἐκείνους ἀφανεῖς εἴναι· τότε τὸν ἀληθῆ ἀποδεκνύς ἔλεγεν· Οὗτος ἐστιν δὲ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός.

C D Παρέστωσαν Ιουδαῖοι, παρέστωσαν ἐκ πάσης αἵρεσεως, οἱ τῆς θεότητος παραγαράκται, ἀκουσάτωσαν τῆς αὐθεντίας· Οὗτος ἐστιν δὲ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐνῷ εὐδόκησα. Οὗτος μόνος οὐχ ως οἱ "Ελληνες ἀπατηθέντες πολλοὺς ἐνόμισαν. Οὗτος, δὲν ἐγὼ οὐρανόθεν ὑγεῖν ἀποδείκνυμι· οὐχ ὅν οἱ ματαιοφρονοῦντες Ιουδαῖοι προσδέχονται. Οὗτος δὲ κατὰ πάντα ἐμοὶ τῷ Πατρὶ ὁμούσιος, οὐχ ως οἱ αἱρετικοὶ τινες εἰς δοῦλον ἐμείωσαν. Οὗτος σὺν ἔμοι πρὸ τῶν αἰώνων προϋπάρχων. Οὗτος δὲ τὸν κόσμον

πνεύματι συμπτηξάμενος. Οὗτος ὁ τὸν Ἀδὰν διαπλάται-
πνεύμα, ὃ συγεβουλευόμενον ποιῆσαις ἀνθρωπον. Οὗτος ὁ
λαβὼν χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ πλάτας τὸν ἀνθρωπον.
Οὗτος ὁ τὸν Ἐνώχ παραδόξως μεταθεῖς ἐξ ἀνθρώπων.
Οὗτος ὁ ὄρώμενός τε καὶ νοούμενος. Οὗτος ὁ σὺν
ἔμοι ὧν, καὶ ἐπὶ τὸ ὄρος ἐστώς. Οὗτος ὁ μεθ' ὑμῶν
συναναστρεφόμενος, καὶ ἐκ τοῦ Γεννήτορος μὴ χω-
ριζόμενος. Οὗτος ὁ ἀχρονος, ὁ ἀναρχος, ὁ ἀδιάδοχος,
ὁ ἀτίδιος, ὁ ἀναλλοίωτος, ὁ ἀκατάληπτος, ὁ ἀφραστος,
ὁ ἀπερινόητος. Οὗτος ἔστιν, οὐκ ἐγένετο, οὐκ ἐκτί-
σθη. "Ἐστι κατὰ φύσιν, οὐ κατὰ γένοιν. "Ἐστιν οὐ τῷ
γρόνῳ τὸ εἶναι λαβών. "Ἐστιν, τὸν γάρ καὶ πρώην,
καὶ ὑπῆρχεν. Οὐδὲ γάρ ἐγὼ τῷ γρόνῳ ἐγενόμην.
Πατήρ, ἀλλὰ πάντοτε ὑπάρχω Πατήρ. Εἰ δὲ πάντοτε
ἐγὼ Πατήρ, πάντοτε καὶ οὗτος Γιός, πάντοτε καὶ τὸ
Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ σὺν ἔμοι, καὶ τῷ Γιῷ συμπροσ.
κυνούμενον, καὶ συνδοξαζόμενον, καὶ ἀστ., καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

A cum quo consilium de faciendo homine commu-
nicavi. Hic qui e limo terrae hominem fixit. Hic
qui Enoch mirabiliter transtulit ex hominibus. Hic
qui et visu et intellectu percipitur. Hic qui me-
cum est, et in monte stetit. Hic qui vobiscum
versatur, et a Genitore non separatur. Hic sine
tempore, sine principio, æternus, immutabilis, in-
comprehensibilis, ineffabilis, incogitabilis. Hic est,
non factus est, non creatus est. Est natura, non
gratia. Est, non tempore cœpit esse. Est; erat
enim etiam ante, et exsistebat. Neque enim ego
in tempore factus sum Pater, sed semper sum
Pater. Quod si semper ego Pater, semper et hic
Filius, semper et Spiritus sanctus, qui tecum, et
cum Filio una adoratur et conglorificatur nunc et
semper, et in sempiterna sæcula sæculorum. Amen.

TIMOTHEI III ALEXANDRINI FRAGMENTA DOGMATICA.

MONITUM.

(Aug. Mai, *Spicileg. Rom.* t. III, p. 708.)

Inseram hic homiliam Timothei III Alexandrini patriarchæ hæretici, ex Syriaco codice Vaticano 103 sumptam (vide *Script. vet.* t. V part. II, p. 59), quæ etsi idem argumentum Christi Dei et hominis, a Monophysitis sæpe corruptum, tractat, nihil tamen reprehensione dignum continere videtur. Timotheus hic Alexandriam anno Christi 519 adiit, anno autem 555 mortem cum vita commutavit. Homiliae autem, cuius titulum infra recitabimus, mediocre fragmentum Graece, id est in originario sermone, conservavit Cosmas Indicopleusta lib. x, p. 552 (1) inter Patrum auctoritates ab ipso consarcinatas. Integrali vero codex Syrus prædictus exhibit; quare mibi placet partes quidem priorem et postremam apud Syros tantummodo extantes Latine exhibere, medium vero apud Cosmam superstitem, Graece attexere; ita ut ex utraque lingua totus hic sermo lectoribus repræsentetur.

Homilia Timothei archiepiscopi Alexandrini, dicta in ambone ecclesiae Dionysii, cum lecta fuissent evangelica verba Joannis, « Jesus autem fatigatus est itinere, et sedet »¹¹. « Habita est die Dominica, xxii Maii, in dictione quarta.

Paulo aliter Græcus titulus :

Tιμοθέου, ἐν τῇ Κυριον ἐκκλησίᾳ Κυριακῆς οὖσης, Παχὼν κβ', ινδ. ε', ἀραγγωσθέρτος τοῦ κατὰ Ιωάννην Εὐαγγελίου. « Ο δὲ Ἰησοῦς κενοπιακῶς ἐκ τῆς ἀδοκτορίας, ἐκαθέζετο. »

INCIPIT HOMILIA.

Dominus et Deus noster Jesus est ipsa veritas, fiducia ac lux. Nulla in hoc est difficultas, nihil abstrusum, nihil quæstiōni obnoxium; sed se talem credi perfecte voluit, qualis reapse est.

Τοιγαροῦν ἐπειδὴ Θεός ἔστιν ὅμα καὶ ἀνθρωπος ὁ
αὐτὸς, πιστοῦται διὰ τῶν ἔργων ἀμφότερα, καὶ λα-
θάνειν τοὺς ὄρῶντας οὐκ ἀνέχεται. "Οτι μὲν γάρ
φύσει Θεός τέ ἔστι, διὰ τῶν ἔργων καὶ διὰ τῶν
σημείων ἐπιδείκνυται, λεπροὺς καθαιρῶν, φωτίζων
τυφλοὺς, καὶ παρειμένους βωνύντας, καὶ τεθνήκοις
διδοὺς ζωήν· καὶ τὸ δὴ μέγιστον (ταῦτα γάρ ἔστιν

C. Quia itaque una Deus et homo ipse est, utrum-
que simul ex operibus comprobatur; ita ut specta-
toribus non latere possit. Nam quod natura Deus
sit, ex operibus et signis ostenditur, dum leprosos
mundat, cæcos illuminat, paralyticos roborat, mor-
tuis vitam elargitur: quodque maximum est; nam
hæc prius memorata prophetæ quoque ediderunt.

¹¹ Joan. iv, 6.

(1) Vide hujusce *Patrologia*, t. LXXXVIII, col. 437.